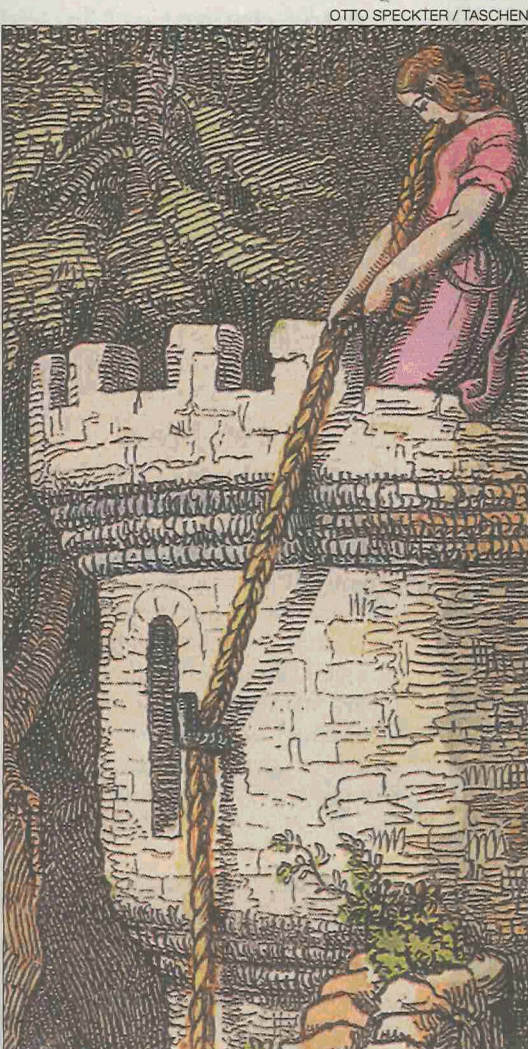

eP Primera fila **ICULT**

Dos segles de cultura popular i tradició oral

RAPUNZEL, EMBARASSADA
► Pullman recupera la versió en què queda clar que la noia està embarassada del príncep, que puja a la torre, on la bruixa la té tancada, ajudant-se de la seva llarga cabellera.

VENTAFOCS I ELS COLOMS VORAÇOS
► Popularitzat per Perrault, va ser ell qui, en opinió de Pullman, es va inventar la sabateta de cristall, que als Grimm està teixida amb fils daurats. En la seva edició del 1812, com en Perrault, les germanastres no són castigades. Però a partir de la versió del 1819 els coloms els arrenquen un ull a cada una...

BLANCANEU I LA MADRASTRA ABRASADA
► No és un petó del príncep sinó una sacsejada a l'ensopegar amb el seu taüt el que allibera la Blancaneu de la mossegada enverinada de la poma que li dona la seva madrastra. Aquesta no acabarà bé: l'obliguen a ballar amb sabates roents fins que es mor.

Hi havia una vegada... ...els germans Grimm

► **Philip Pullman dóna la seva veu als contes de fades en el bicentenari de la primera edició**

ANNA ABELLA
BARCELONA

Tempta començar aquest article amb un «Hi havia una vegada dos germans anomenats Jacob i Wilhelm Grimm...», però fins i tot a risc de revelar alguns *spoilers* (cosa paradoxal tractant-se de contes del segle XIX) encara ho és més reptar la memòria col·lectiva recordant que la madrastra de la Blancaneu és condemnada a ballar amb unes sabates roents fins a caure morta. O que el càstig de les germanastres de la Ventafocs va a càrrec d'uns coloms que els arrenquen els ulls, o que una es talla un dit del peu i l'altra un tros de taló perquè els càpiga la sabateta (que no era de cristall). O que, encara que el petó del príncep sí que desperta la

Bella Dorment, no és un petó de la princesa el que trenca el malefici del gripau i el converteix en príncep sinó el cop contra la paret que rep quan ella l'empeny per evitar que es fiqui al seu llit. Ara, l'oferta editorial que celebra els 200 anys de la primera edició de *Contes per a nens i familiars* (*Kinder-und Hausmärchen*), publicada el 20 de desembre del 1812, brinda una immillorable ocasió per aparcar les versions edulcorades a què tant va contribuir Walt Disney i conèixer els orígens i secrets dels contes de fades de la tradició popular recopilats pels germans Grimm.

El britànic Philip Pullman, autor de la trilogia fantàstica *La matèria obscura*, que va estudiar a fons els contes durant la seva etapa com a professor al Westminster College, no va des-

200 ANYS D'IMATGES
El poder de les il·lustracions

► Les il·lustracions han acompanyat els contes dels Grimm al llarg d'aquests dos segles. De les contemporànies com la *Blancanieves* d'Iban Barrenetxea o *Hermanito y Hermanita* de Noemí Villamuza (tots dos a Nórdica) a la recopilació de 27 contes publicada per Taschen: una preciosa i cuidada edició amb tapa de pell, a càrrec de Noel Daniel, autor dels comentaris que acompanyen cada relat, i amb dibuixos dels millors artistes de finals del XIX fins a mitjans del XX com Walter Crane, Arthur Rackham o Heinrich Merté.

► Encara que sense centrar-se en exclusiva en els Grimm, entre les novetats destaca també *El gran llibre de los cuentos ilustrados* (Lunewerg), de Carine Picaud i Olivier Piffault, un luxós volum que a través de 10 històries, entre elles diverses de Perrault, reproduïx il·lustracions d'un centenar d'autors de totes les èpoques, com Maurice Sendak, Gustave Doré i Roberto Innocenti, i afegeix postals inèdites de Joëlle Jolivet. També *Los cuentos de hadas clásicos anotados*, de María Tatar (reeditat per Crítica) inclou *grimm*s il·lustrats.

aprofitar l'«oportunitat de veure'ls amb una nova mirada» i donar-los la seva «pròpia veu», explica l'escriptor a aquest diari. Per això va escollir 50 dels 210 relats dels Grimm, els «millors i més interessants», i es va marcar l'objectiu d'escriure «una versió que fos transparent com l'aigua» i que respongués a aquesta pregunta: «¿Com explicaria jo aquesta història si l'hagués sentit explicar a algú i després decidís explicar-la a algú altre?» El resultat ha estat *Cuentos de los hermanos Grimm para todas las edades* (B de Block), on a més d'una contextualitzadora introducció, acompanya cada relat d'un comentari.

No falten els contes arxiconeguts però la majoria ho són molt menys, com tres dels preferits de Pullman, *Las tres hojas de la serpiente*, *La ratita*,

HEINRICH MERTÉ / TASCHEN

HANSEL I GRETTEL: UNA MARE CRUEL

► «Un clàssic tan brillant com terrible», segons Pullman, pel «meravellós invent de la casa comestible, la implacable crueltat de la bruixa i l'enginy i la valentia de Gretel», que mostra la realitat de la pobresa rural. La malvada madrastra que abandona els seus fills era a la primera edició la seva mare real.

WALTER CRANE / TASCHEN

EL REI GRIPAU: SENSE PETÓ I ESTAMPAT CONTRA LA PARET

► Al contrari del que recorda la memòria col·lectiva, no és amb un petó com la princesa trenca el malefici del príncep que se li apareix convertit en gripau sinó estampant el pobre animal contra la paret després d'un atac de fúria quan aquest vol compartir el llit que ella li ha promès.

el pájaro y la salchicha i *El enebro*, «una història majestuosa i poderosa, per la seva bellesa, per la seva perfecció narrativa i pel terror que inspira» (una malvada madrastra mata el seu fillastre i el tira a la cassola perquè se'l mengi el pare...).

CRUELS // «Ja sabia que eren xocants i cruels, per això val la pena rellegir-los», diu Pullman, tot i que dóna un consell als pares o adults que els vulguin explicar als nens: «Val més que els llegeixin primer per evitar sorpreses, després els poden simplificar, retallar-ne les parts més horribles o fer-los més graciosos, perquè al capdavant són contes populars, parteixen de la tradició oral, i això significa que no és necessari conservar les mateixes paraules que han usat els que els han explicat abans».

¿PÚBLIC INFANTIL? // «Els Grimm no van pensar inicialment en els nens com a lectors potencials de la seva col·lecció», explica Isabel Hernández, professora de Literatura alemanya de la Complutense de Madrid i traductora i autora de l'epíleg del volum *Hermanito y hermanita* (Nórdica), il·lustrats per Noemí Villamuza i que reuneix 17 dels contes que van recopilar, poc coneguts i que només es van publicar de manera aïllada.

Per això, la primera edició, del 1812, tenia un enfocament científic i incorporava comentaris dels Grimm, ja que ells «se sentien per sobre de tot filòlegs, col·leccionistes,

DIVICA LANDROVÁ / TASCHEN

CAPUTXETA VERMELLA, ALERTA ANTIPEDOFÍLIA

► Els Grimm hi van afegir el caçador salvador que treu la Caputxeta de la panxa del llop. El conte intentava prevenir els nens de la pedofília i del perill dels desconeguts.

La primera edició tenia un enfocament científic i filològic i no estava pensada com a lectura infantil

transmissors i conservadors d'un tresor popular», afegeix Hernández, i creien que «els contes eren una relíquia del passat alemany de la qual no es podia prescindir». Jacob i Wilhelm Grimm, influïts per intel·lectuals com Achim von Armin i Clemens Brentano, havien reproduït les històries tal com les havien recollit de les seves fonts, tant orals com escrites, i que van ser en gran part dones de la burgesia germànica del seu a l'entorn d'amistats, no només camperoles o llenyataires.

«Va ser Wilhelm qui va veure la necessitat d'adaptar-los al públic infantil i per això en va reelaborar continguts, com convertir la mare

en madrastra a *Hansel i Gretel*», apunta la professora. Això, escriu Pullman, estalviava els nens «de sentir-se culpables» de criticar els «aspectes amenaçadors de la seva pròpia mare». Així, gràcies a Wilhelm en la setena i definitiva edició, del 1857, i en la qual es basen la majoria d'obres posteriors, tot i que no evitava crueltats o episodis sagnants, els contes sí que es van tornar, segons Pullman, «més complexos, de vegades més puritans i sens dubte més beats».

Hernández destaca la importància del bicentenari per «difondre com els Grimm van portar a terme la seva àrdua tasca filològica i com van fixar els contes per escrit i els van donar la forma necessària per transmetre'ls i traspasar les fronteres del temps i l'espai». Ho van aconseguir amb escreix. A més de patrimoni de la literatura universal, formen part de la Memòria del Món de la Unesco.

I encara que al final dels contes dels Grimm no hi ha ni gats ni gosos, molts dels seus reis i reines, prínceps i princeses, germanets i germanetes, sastres valents, filadores o cuidadores d'oqueus sí que «van viure feliços la resta de la seva vida». ≡